

ان دوره‌ی متوسطه‌ی

شاهین شهر در سال تحصیلی ۸۲-۸۱

مسعود خاشعی و رنامخواستی - عبدالرسول جمشیدیان*

مقدمه

دوران کنونی را می‌توان دوره‌ی تحول ارزش‌ها نامید. این تحول ارزش‌ها در دوره‌ی نوجوانی و در ارزش‌های نوجوانان نیز به‌خوبی مشهود می‌باشد و مشخص است که در این دوره نوجوانان به‌واسطه‌ی رسیدن به تفکر انتزاعی ارزش‌ها را به‌طور مداوم مورد سؤال، تردید و بازبینی قرار می‌دهند. از جمله‌ی عوامل مؤثر بر ارزش‌ها می‌توان به ترتیب خانواده، مدرسه و جامعه را نام برد که نقش خود را به‌صورت فرآیند جامعه‌پذیری ایفا کرده و باعث تحول و شکل‌گیری شخصیت و نظام ارزشی مسلط بر افکار و اعمال تک تک افراد جامعه در هر سنی می‌گردند. در این بین قشر نوجوان در مقایسه با دیگر گروه‌های سنی اهمیت بیشتری دارند، زیرا طی چند سال آینده جایگزین گروه سنی بالاتر می‌شوند و به‌همین دلیل ارزش‌هایی که این گروه به‌آن باور دارند، احتمالاً سیمای غالب ارزشی جامعه در آینده خواهد بود. بنابراین، این جامعه است که باید بستر مناسبی را برای رشد فرد و ارضای تمایلات و نیازهای وی فراهم آورد. بنابراین آموزش و پرورش رسمی و غیر رسمی در این زمینه نقش مهمی دارند. هم‌چنین لازم است نقش رسانه‌های گروهی از نوع خودکنترل آن شامل ویدئو، ماهواره، اینترنت و... و تأثیر آنها بر ارزش‌های نوجوانان نیز مد نظر قرار گیرد. با اینکه شاید شناخت ارزش‌های نوجوانان و عوامل مؤثر بر آن در جامعه سخت باشد. اما حداقل این شناخت می‌تواند در زمینه‌ی تعلیم و تربیت ما را به‌شناخت و کاربرد روش‌های مؤثرتر آموزش و پرورش و تعاملات مطلوب‌تر با دانش‌آموزان برساند.

بیان مسأله: ارزش در لغت به‌معنای اهمیت مادی یا معنوی چیزهاست (مشیری، ۱۳۷۷). ارزش‌ها بیانگر آن دسته از عقاید و اصولی هستند که از نظر فردی یا اجتماعی برتر شمرده شده، مطلوب و پایدار هستند (رابینز^(۱)، ۱۹۹۱). مراد از نظام ارزشی، مجموعه‌ی ارزش‌های مرتبط به‌هم می‌باشد که رفتار و کارهای فرد را نظم می‌بخشد و بیشتر بدون آگاهی او شکل می‌گیرد. به‌عبارت

دیگر نظام ارزشی مجموعه‌ای از ارزش‌هایی است که فرد یا جامعه به‌آن پایبند هستند. راکیچ^(۲) (۱۹۷۳) نظام ارزشی را چنین تعریف می‌کند: نظم‌دهی باورها و عقاید فرد که دارای ثبات نسبی است و هم‌چنین ترجیح دادن هدفی از اهداف موجود یا رفتاری از رفتارهایی که فرد را به این هدف می‌رساند (به‌نقل از خلیفه، ۱۳۷۸) ارزش‌ها از دیدگاه صاحب‌نظران مختلف طبقه‌بندی گردیده است اما از جمله‌ی مهم‌ترین آنها طبقه‌بندی آپورت^(۳) بر اساس نظریه‌ی اسپرانگر^(۴) می‌باشد که ارزش‌ها را به‌شش نوع شامل ارزش‌های نظری، اقتصادی، هنری، اجتماعی، سیاسی و مذهبی تقسیم نموده است (زمردیان، ۱۳۵۱). نظر به این که هر فرد مجموعه ارزش‌هایی دارد که نظام ارزشی او را شکل داده و بر رفتار و کردار او تأثیر می‌گذارد (روشه^(۵)، ترجمه زنجانی‌زاده، ۱۳۷۹)، بنابراین شناخت نظام ارزشی نوجوانان و جوانان و به‌ویژه دانش‌آموزان دوره‌های مختلف تحصیلی بسیار حائز اهمیت است. از آن جا که شمسین (۱۳۷۱)، همایونفر (۱۳۷۳)، بتل^(۶) (۱۹۵۴)، اسپورل^(۷) (۱۹۵۲)، گیلک (۱۳۷۱) و ابونیل و محی‌الدین احمد (به‌نقل از خلیفه، ۱۳۷۸)، هانتلی و دیویس^(۸) (۱۹۸۳)، عبدالعال (به‌نقل از خلیفه، ۱۳۷۸)، خدارحیمی و دیگران (۱۳۷۹)، اوبیدی^(۹) (۱۹۹۳) و تیموری (۱۳۷۸) و چندین پژوهش دیگر عواملی مانند جنسیت، رشته‌ی تحصیلی، شغل و میزان سواد والدین، پایه‌ی تحصیلی، معدل درسی و نوع دبیرستان محل تحصیل را مؤثر و مرتبط با نظام ارزشی و سلسله

* این پژوهش با حمایت‌های مالی سازمان آموزش و پرورش استان انجام پذیرفته است.

1- Robbins

2- Rokeach

4- spranger

6- Battle

8- Huntry & Davis

3- Allport

5- Rocher

7- Osborl

9- Obidi

مراتب ارزش‌ها تشخیص داده‌اند، ارتباط بین متغیرهای فوق و نظام ارزشی نیز باید مورد توجه قرار گیرد. بنابراین با توجه به اهمیت شناخت نظام ارزشی، به‌ویژه در نوجوانان که در نظام آموزشی مشغول به تحصیل می‌باشند و همچنین ارتباط مشخص شده بین این نظام ارزشی با متغیرهای مطرح شده فوق، مسأله‌ی اساسی در این پژوهش اولاً شناخت نظام ارزشی یا سلسله مراتب ارزش‌ها در دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شهرستان شاهین‌شهر در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ و ثانیاً بررسی ارتباط بین این سلسله مراتب با متغیرهایی همچون جنسیت، رشته و پایه‌ی تحصیلی، شغل و میزان سواد والدین، معدل درسی و نوع دبیرستان محل تحصیل دانش‌آموزان می‌باشد.

روش

با توجه به موضوع پژوهش و استفاده از پرسشنامه جهت جمع‌آوری اطلاعات و با توجه به سؤال‌ها و اهداف پژوهش و این که این پژوهش برای بررسی ادراک‌های شخصی (نگرش‌ها، عقاید و امور مورد علاقه) از طریق تجزیه و تحلیل پاسخ به پرسش‌های تنظیم شده انجام شده است، این پژوهش در زمره‌ی تحقیقات زمینه‌یابی (پیمایشی) می‌باشد.

جامعه‌ی آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه‌ی آماری مورد نظر در این پژوهش کلیه‌ی دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی آموزش و پرورش شاهین‌شهر در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ می‌باشند. نمونه‌ی آماری مورد نظر در این پژوهش با توجه به متغیرهایی مثل جنسیت، رشته‌ی تحصیلی و پایه‌ی تحصیلی تعداد ۳۶۰ نفر در نظر گرفته شده است. با توجه به جامعه‌ی آماری، نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای متناسب با حجم می‌باشد.

ابزار اندازه‌گیری، بیان ویژگی‌ها، روایی و پایایی آن‌ها: ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش پرسشنامه SV (مطالعه‌ی ارزش‌ها) یا همان تست AVL و یک پرسشنامه عمومی می‌باشد. پرسشنامه‌ی مربوط به مطالعه‌ی ارزش‌ها که بر اساس نظریه‌ی اشپرانگر ساخته شده است، هر فردی را واجد نظام ارزشی خاص خود می‌داند و آدمی را بر اساس نظام ارزشی و شکل‌گیری شخصیت او، به شش تیپ نظری یا اندیشمند، اقتصادی یا سوداگر، زیباپسند یا زیباگرا، اجتماعی یا مردم‌گرا، سیاسی و مذهبی تقسیم می‌کند. این شش

نوع تیپ پایه و اساس پرسشنامه‌ی ارزش‌ها قرار گرفته است و شش ارزش مذکور را می‌سنجد (احمدی، ۱۳۷۳). هم‌چنین جهت بررسی مشخصات عمومی آزمون‌شوندگان یک پرسشنامه‌ی عمومی محقق ساخته شامل جنسیت، رشته‌ی تحصیلی، پایه‌ی تحصیلی، نوع دبیرستان، معدل درسی سال گذشته، نوع شغل والدین و میزان سواد والدین تهیه و توسط آنان تکمیل خواهد گردید تا جهت پاسخگویی به سؤال‌ها پژوهش و هم‌چنین جهت بررسی و قضاوت درباره‌ی فرضیه‌ها مورد استفاده قرار گیرد.

روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها: در تجزیه و تحلیل آماری داده‌های این پژوهش از آمار توصیفی (آزمون‌های آماری مناسب) و استنباطی استفاده گردیده است. مقیاس‌های مورد استفاده نیز بیشتر از نوع اسمی، فاصله‌ای و ترتیبی هستند. جهت تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها در این پژوهش در بخش آمار توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی از آزمون t مستقل، تحلیل واریانس و آزمون توکی استفاده گردیده است.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش:

سؤال اول پژوهش: نظام ارزشی یا سلسله مراتب ارزش‌ها در دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شهرستان شاهین‌شهر چگونه است؟

با توجه به میانگین گرایش‌های ارزشی در گروه نمونه می‌توان سلسله مراتب ارزش‌ها در دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر را به شکل زیر نشان داد:

سلسله مراتب ارزش‌ها در دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر

گرایش‌های ارزشی	\bar{X}	S
هنری	۴۲/۰۵	۵/۱۱
اجتماعی	۴۰/۷۲	۵/۲۱
مذهبی	۴۰/۰۹	۵/۱۲
نظری	۳۶/۸۱	۴/۴۱
سیاسی	۳۶/۵۰	۴/۴۵
اقتصادی	۳۳/۱۰	۵/۲۹

بنابراین در پاسخ به سؤال اول پژوهش می‌توان گفت که سلسله مراتب ارزش‌ها در دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شهرستان شاهین‌شهر به ترتیب شامل هنری، اجتماعی، مذهبی، نظری، سیاسی و اقتصادی می‌باشد.

سؤال دوم پژوهش: آیا سلسله مراتب ارزش‌های دانش‌آموزان

دوره‌ی متوسطه‌ی شهرستان شاهین‌شهر با توجه به جنسیت، رشته و پایه‌ی تحصیلی، نوع شغل و میزان سواد والدین، و معدل درسی و نوع دبیرستان محل تحصیل متفاوت است؟

فرضیه‌ی اول پژوهش: بین ارزش‌های دانش‌آموزان دختر و پسر دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر تفاوت معناداری وجود دارد. مقایسه‌ی ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین پسران و دختران در ارزش‌های اجتماعی و سیاسی تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی با ۹۹٪ اطمینان می‌توان گفت که ارزش اجتماعی پسران بیشتر از دختران و ارزش سیاسی دختران بیشتر از پسران می‌باشد. بین پسران و دختران در ارزش اقتصادی نیز تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی با ۹۵٪ اطمینان می‌توان گفت که ارزش اقتصادی پسران بیشتر از دختران می‌باشد.

فرضیه‌ی دوم پژوهش: بین ارزش‌های دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر در رشته‌های مختلف تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد.

مقایسه‌ی ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین ارزش‌های دانش‌آموزان رشته‌های مختلف تحصیلی شامل علوم تجربی، ریاضی، علوم انسانی، فنی و حرفه‌ای و کار دانش هیچگونه تفاوت معناداری وجود ندارد. بنابراین فرضیه‌ی دوم پژوهش رد می‌شود.

فرضیه‌ی سوم پژوهش: بین ارزش‌های دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر در پایه‌های مختلف تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد.

مقایسه‌ی ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین ارزش‌های دانش‌آموزان پایه‌های مختلف تحصیلی شامل پایه‌ی اول، دوم و سوم متوسطه هیچگونه تفاوت معناداری وجود ندارد. بنابراین فرضیه‌ی سوم پژوهش رد می‌شود.

فرضیه‌ی چهارم پژوهش: بین ارزش‌های دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر با توجه به نوع شغل والدین تفاوت معناداری وجود دارد.

مقایسه‌ی ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین ارزش‌های دانش‌آموزان با توجه به نوع شغل پدران آنان هیچگونه تفاوت معناداری مشاهده نمی‌گردد. بنابراین این فرضیه که بین ارزش‌های دانش‌آموزان با توجه به نوع شغل والدین آنان تفاوت

معناداری دارد در مورد شغل پدر رد می‌شود. مقایسه‌ی ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین ارزش‌های دانش‌آموزان با توجه به نوع شغل مادران آنها هیچگونه تفاوت معناداری مشاهده نمی‌گردد. بنابراین این فرضیه که بین ارزش‌های دانش‌آموزان با توجه به نوع شغل والدین آنان تفاوت معناداری وجود دارد، در مورد شغل مادر نیز رد می‌شود. بنابراین در مجموع فرضیه‌ی چهارم پژوهش رد می‌شود.

فرضیه‌ی پنجم پژوهش: بین ارزش‌های دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر با توجه به میزان سواد والدین آنان تفاوت معناداری وجود دارد.

مقایسه ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین ارزش‌های دانش‌آموزان با توجه به میزان سواد پدر آنان تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی با ۹۵٪ اطمینان می‌توان گفت که ارزش اقتصادی بین دانش‌آموزان پنج گروه فوق شامل دانش‌آموزان دارای پدر بی‌سواد، دارای سواد ابتدایی، سیکل، فوق دیپلم و دیپلم و لیسانس و بالاتر تفاوت معناداری دارد. این به آن معنی است که تفاوت معناداری در ارزش اقتصادی بین پنج گروه وجود دارد. اما برای آن که مشخص گردد بین کدامیک از زوج‌های موجود در پنج گروه این تفاوت معنادار است، از آزمون توکی استفاده گردیده است. بر اساس نتایج آزمون توکی اختلاف بین میانگین نمره‌های ارزش‌های اقتصادی دانش‌آموزانی که پدر آنان بی‌سواد بوده با دانش‌آموزانی که پدر آنان دیپلم و فوق دیپلم و یا لیسانس و بالاتر است، معنادار می‌باشد. به عبارت دیگر میانگین ارزش اقتصادی در دانش‌آموزان دارای پدران بی‌سواد بالاتر از دانش‌آموزان دارای پدران دارای دیپلم و فوق دیپلم و لیسانس و بالاتر می‌باشد. مقایسه ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان با توجه به میزان سواد مادر آنان، تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی با ۹۵٪ اطمینان می‌توان گفت که ارزش سیاسی بین دانش‌آموزان پنج گروه فوق شامل دانش‌آموزان دارای مادر بی‌سواد، دارای سواد ابتدایی، سیکل، دیپلم و فوق دیپلم، لیسانس و بالاتر تفاوت معناداری دارد. این به آن معنی است که تفاوت معناداری در ارزش سیاسی بین پنج گروه وجود دارد. اما برای آنکه مشخص گردد بین کدامیک از زوج‌های موجود در پنج گروه این تفاوت معنادار است، از آزمون توکی استفاده گردیده است. بر

اساس نتایج آزمون توکی اختلاف بین میانگین نمره‌های ارزش‌های سیاسی دانش‌آموزانی که مادر آنان دارای تحصیلات در حد سیکل بوده با دانش‌آموزانی که مادر آنان دیپلم و فوق دیپلم است معنادار بوده است. به عبارت دیگر میانگین ارزش سیاسی در دانش‌آموزان دارای مادران دارای سیکل کمتر از دانش‌آموزان دارای مادر دیپلم و فوق دیپلم می‌باشد.

فرضیه ششم پژوهش: بین ارزش‌های دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر با توجه به معدل درسی آنان تفاوت معناداری وجود دارد.

مقایسه‌ی ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان با توجه به معدل درسی آنان تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی با ۹۹٪ اطمینان می‌توان گفت که ارزش‌های اقتصادی و هنری بین دانش‌آموزان پنج گروه فوق شامل دانش‌آموزان دارای معدل کمتر از ۱۲، ۱۲-۱۳/۹۹، ۱۳-۱۴/۹۹، ۱۴-۱۵/۹۹، ۱۵-۱۶/۹۹، ۱۶-۱۷/۹۹، ۱۷-۱۸ تفاوت معناداری وجود دارد. این به آن معنی است که تفاوت معناداری در ارزش‌های اقتصادی و هنری بین پنج گروه وجود دارد اما برای آنکه مشخص گردد بین کدام یک از زوج‌های موجود در ۵ گروه این تفاوت معنادار است، از آزمون توکی استفاده گردیده است بر اساس نتایج آزمون توکی در مورد ارزش اقتصادی اختلاف بین میانگین نمره‌های ارزش‌های اقتصادی دانش‌آموزانی که دارای معدل کمتر از ۱۲ بوده‌اند با دانش‌آموزانی که معدل آنان بالاتر است، معنادار بوده است. به عبارت دیگر ارزش اقتصادی در دانش‌آموزان دارای معدل کمتر از ۱۲ به طور معناداری کمتر از دانش‌آموزان دارای هر یک از معدل‌های بالاتر می‌باشد. بر اساس نتایج آزمون توکی در مورد ارزش هنری اختلاف بین میانگین نمره‌های ارزش‌های هنری دانش‌آموزانی که دارای معدل کمتر از ۱۲ بوده‌اند با دانش‌آموزانی که معدل آنها ۱۶-۱۷/۹۹ است معنادار است. به عبارت دیگر میانگین ارزش هنری در دانش‌آموزان دارای معدل کمتر از ۱۲ به طور معناداری بیشتر از دانش‌آموزان دارای معدل ۱۶-۱۷/۹۹ می‌باشد.

فرضیه هفتم پژوهش: بین ارزش‌های دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر با توجه به نوع دبیرستان محل تحصیل آنان تفاوت معناداری وجود دارد.

مقایسه‌ی ارزش‌های گروه نمونه نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان مدارس دولتی و غیر انتفاعی هیچگونه تفاوت معناداری در ارزش‌ها وجود ندارد. بنابراین فرضیه هفتم پژوهش رد می‌شود.

پیشنهادها

با توجه به اینکه در سلسله مراتب ارزش‌ها، ارزش هنری یا زیبایی‌گرایی در اولویت قرار گرفته است، در این زمینه پیشنهاد می‌گردد آموزش و پرورش منطقه با همکاری سایر ارگان‌های ذی‌ربط در زمینه‌ی پرکردن اوقات فراغت دانش‌آموزان با زمینه‌های هنری گام مؤثری در این زمینه بردارد. بالا بردن کمی و کیفی آموزش‌های رسمی درس هنر، فعالیت آموزشگاه‌های آزاد، شکل‌دهی ساعات فوق برنامه‌ی هفتگی دانش‌آموزان، توجه به علائق، استعداد و تمایل‌های خاص دانش‌آموزان در مدارس توسط دبیران جهت ارجاع به مراکز فرهنگی و هنری، بررسی و شناخت کلیه‌ی مراکز فرهنگی و از جمله آموزشگاه‌های آزاد در سطح شهر از نظر کمی و کیفی و در جهندی آنها توسط آموزش و پرورش منطقه، غنی‌سازی اوقات فراغت و سالم‌سازی شرایط فرهنگی و هنری توسط کلیه‌ی نهادهای دخیل در منطقه و ایجاد زمینه‌های جذب جوانان و نوجوانان به فرهنگسراها، مراکز هنری و کانون‌های تربیتی، بالا بردن سطح کمی و کیفی آموزش‌های هنری موجود در کانون فرهنگی - تربیتی و سایر کانون‌های وابسته به آموزش و پرورش منطقه توجه به جنسیت، سن و میزان پیشرفت تحصیل دانش‌آموزان نیز در زمینه‌های فوق ضروری می‌باشد. با توجه به اینکه ارزش اجتماعی در رتبه‌ی دوم قرار گرفته و این نشان دهنده‌ی علاقه دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر به سایرین، نوع دوستی و دیگرخواهی می‌باشد که در ارزش قائل شدن برای دیگران نیز جلوه‌گر است لذا این نشان دهنده‌ی وجود زمینه‌ی وسیع مشارکت و همیاری در دانش‌آموزان بوده و این می‌تواند در گردش امور مدارس، تنظیم فعالیت‌های جانبی در مدرسه و همچنین شرکت در امور اجتماعی مؤثر واقع شود. در این زمینه استفاده از روش‌های فعال در تدریس کلیه‌ی درس، توجه و بها دادن به شوراهای دانش‌آموزی در مدارس، توجه به کمیت و کیفیت انجام اردوها و بازدیدها در مدارس متوسطه و برنامه‌ریزی

جهت بازدید دانش‌آموزان از مراکز خیریه جهت آشنایی با مددکاری‌های اجتماعی. ایجاد زمینه همکاری دانش‌آموزان در امور خیریه‌ی اجتماعی از جمله امور اجرایی جشن عاطفه‌ها و سایر مراسم و در صورت امکان برگزاری این مراسم‌ها در مدارس و توسط دانش‌آموزان، آموزش مهارت‌های ارتباطی به دانش‌آموزان جهت تقویت قدرت ایجاد تفاهم، ارتباط و همکاری با سایرین، توجه بیشتر به درس مهارت‌های زندگی و نقش آن در تأمین نیاز اجتماعی دانش‌آموزان نیز مهم می‌باشد.

قرار گرفتن ارزش مذهبی در رتبه‌ی سوم حاکی از توجه به نسبت مطلوب دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر به مسایل مذهبی است که علی‌رغم اینکه دانش‌آموزان این منطقه را کمتر علاقمند به دین و مسایل مذهبی می‌دانند اما این نشان از یک نیاز است که باید به درستی تأمین شود. لذا مدارس باید با توجه خاص به این مطلب و همچنین با ایجاد زمینه‌ها و شرایط مناسب با انجام برنامه‌های مذهبی و همیاری دانش‌آموزان و ارضای این نیاز آنان را فراهم کنند. در این زمینه پیشنهاد می‌گردد کلیه‌ی فعالیت‌های مذهبی مدارس اعم از نماز جماعت و اعیاد مذهبی همراه با فعالیت‌های شاد و متنوع همراه و از مدرسان خوش خلق در زمینه‌ی تدریس قرآن و دروس مذهبی به صورت فعالیت فوق برنامه در مدارس استفاده گردد.

ارزش نظری در رتبه‌ی چهارم قرار دارد و این جایگاه مناسبی برای دانش‌آموزان از این لحاظ نیست، زیرا آنان دائم درگیر مسایل درسی هستند. این نشان می‌دهد که سطح بالایی در زمینه‌ی استدلال و انتقاد وجود ندارد. شاید دلیل آن تأکید مجدد بر حافظه و بیان حفظیات توسط دانش‌آموزان باشد که نیاز است یک انتقال منطقی از حفظ مطالب درسی به ایجاد روحیه‌ی مشاهده، استدلال و انتقاد انجام گردد. در این زمینه پیشنهاد می‌گردد با همکاری گروه‌های درسی منطقه و توجه خاص سرگروه‌های آموزشی به این مسأله، مورد در گروه‌ها طرح گردد و دبیران هر رشته با طرح‌ریزی مناسب زمینه‌ی آن را فراهم کنند که دانش‌آموزان علاوه بر حفظ مطالب درسی، در زمینه‌ی استدلال و انتقاد نیز فعال گردند. انجام روش‌های فعال تدریس و ایجاد روحیه‌ی پژوهش در دانش‌آموزان در کلیه‌ی دروس دوره‌ی متوسطه نیز مهم است.

ارزش سیاسی در رتبه‌ی پنجم قرار دارد. این از طرفی نشان از

پایین بودن سطح کسب قدرت در دانش‌آموزان می‌باشد. اما اگر از این جهت به آن نگاه کنیم که این ارزش در افرادی که قدرت رهبری دارند، وجود دارد. شاید لازم باشد در این زمینه فعالیت‌های اثربخشی صورت گیرد. در آموزش و بالاخص روش‌های فعال تدریس پیشنهاد شده قبلی لازم است با ایجاد نقش‌های رهبری در گروه‌های موجود در کلاس‌های درس و همچنین سپردن این نقش به طور نوبتی به کلیه‌ی دانش‌آموزان بتوانیم در بهبود آن کوشا باشیم تا مبادا در آینده دانش‌آموزان در زمینه‌های اجتماعی نیز در زمینه رهبری‌های مختلفی که به عهده خواهند گرفت، شکست بخورند. مدیران و معاونان مدارس نیز با ایجاد فعالیت‌های گروهی در مدارس و سپردن نقش‌های رهبری به دانش‌آموزان می‌توانند نقش مؤثری را در این زمینه ایفا کنند. با توجه به پایین بودن ارزش سیاسی، آموزش دروس حقوق به صورت رسمی و غیررسمی و همچنین آموزش دروس سیاسی در زمینه‌ی آشنایی دانش‌آموزان با انواع حکومت‌ها و طرز فکرها در زمینه‌ی مسایل سیاسی و آشنایی با نظریه‌پردازان در این زمینه جهت ایجاد یک بینش سیاسی در دانش‌آموزان لازم است. جهت تأمین نیاز سیاسی دانش‌آموزان و ارتقای آن، سپردن نقش‌های رهبری به دانش‌آموزان به صورت ایفای نقش در کارهای کلاس‌های درس و فعالیت‌های تناثر در مدرسه و منطقه لازم است زیرا زمینه‌ی یادگیری آنرا فراهم می‌کند. دو مورد پیشنهاد شده‌ی قبلی می‌تواند به صورت برنامه‌هایی جهت پرکردن اوقات فراغت دانش‌آموزان در مراکز فرهنگی وابسته به آموزش و پرورش برنامه‌ریزی و اجرا گردد.

ارزش اقتصادی در پایین‌ترین رتبه قرار گرفته و این عدم توجه دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی شاهین‌شهر را به مسایل اقتصادی نشان می‌دهد. شاید دلیل آن عدم ارتباط مناسب بین مدارس و بازار کار به طور واقعی باشد که حاصل آن دور شدن دانش‌آموزان از تفکر درباره نقش اقتصادی خود در جامعه باشد. لذا باید در مدارس نقش اقتصادی دانش‌آموزان در زمینه‌ی تولید، بازاریابی و سایر زمینه‌ها در شهر، استان و کشور برای آنان ترسیم گردد تا دانش‌آموزان هنگام تحصیل، نقش خود را در رشد اقتصادی نیز بیاموزند. لذا پیشنهاد می‌گردد در مدارس متوسطه هر چه بیشتر از فیلم‌های آموزشی در زمینه‌ی مشاغل مختلف و متناسب با دروس هر رشته و همچنین بازدید دانش‌آموزان از مراکز تولید اقتصادی

محتوایی و چه از نظر شخصیت‌های اقتصادی و هنری به‌دانش‌آموزان ضعیف‌تر این ارزش را در آنان به‌خوبی تقویت نمود.

منابع

- احمدی، احمد (۱۳۷۳) روان‌شناسی نوجوانان و جوانان، اصفهان: مشعل، ۱۳۷۳.
- تیموری، کاوه (۱۳۷۸) بررسی نظام ارزشهای نوجوانان شهر تهران و عوامل مؤثر بر آن، فرهنگ عمومی، بهار و تابستان ۱۳۷۸، فصلنامه شماره هجده و نوزده، ص ۴۶-۶۴
- خدارحیمی، سیامک و شریفی، امینی و رحیمی، عبدالعلی و پارسا، کیارش (۱۳۷۹) بررسی نظام ارزشی دانش‌آموزان دختران و پسر سال سوم نظام جدید دبیرستانهای شهر شیراز، شیراز: شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان فارس.
- خلیفه، عبدالطیف محمد (۱۳۷۸) بررسی روان‌شناسی تحول ارزشها، ترجمه دکتر سید حسین سیدی، مشهد: آستان قدس رضوی.
- روشه، گی. (۱۳۷۹) کنش اجتماعی، ترجمه هما زنجانی‌زاده، مشهد: دانشگاه فردوسی.
- زمردیان، زهرا (۱۳۵۱) پژوهشی درباره تست بررسی ارزشها، دانشگاه تهران.
- شمسیان، داود (۱۳۷۱) سلسله مراتب ارزشهای نوجوانان دختر و پسر شهرستان تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشکده مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش.
- گیلک، عبدالامیر (۱۳۷۱) سلسله مراتب ارزشهای نوجوانان پسر و والدین آنها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه آزاد اسلامی تهران.
- گیلک، عبدالامیر (۱۳۷۲) سلسله مراتب (پایگان) ارزشهای نوجوانان دختر و پسر، معاونت پرورشی وزارت آموزش و پرورش.
- همایونفر، فاطمه (۱۳۷۳) مقایسه نظام ارزش‌های دختران و پسران شهرستان سمنان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده مدیریت و برنامه‌ریزی.
- Battle, H.J. (1954). Application of Invested analysis in a Study of the Relation Between Values and Achievement of High School Pupils. Doctoral Dissertation. University of Chicago.
- Huntly, C.W. Davis, F. (1983). Values System and Discipline. Journal of personality and Social psychology. 5, 1748-1755
- Obidi, S.S. (1993). A Study of the Reactions of Secondary Grammar School Students to Indigenous Moral Values in Nigeria. Journal of Negro - Education. Win Vol 62(1). 82-99
- Osborn, d.T. (1952). Values System and Sex. The Journal of Social psychology. 35: 115501160
- Robbins, S.P. (1991) Organizational Behavior: Concepts, Controversies and Application. San Dieyo University.
- Rokeach, M. (1973). The Nature of Human Values. New York: Free press.

افزایش یابد. توجه دانش‌آموزان به‌کسب ثروت و پول در حد معقول برای تأمین یک زندگی سالم در برنامه‌های فوق لحاظ گردد. ارزش‌های اجتماعی در نزد دختران پایین‌تر از پسران می‌باشد. لذا باید جهت ارتقای حس نوع دوستی، دیگر خواهی و احترام به‌عقاید دیگران در دختران تلاش گردد. مدارس دخترانه می‌توانند با اجرای فعالیت‌های گروهی بیشتر و تقابل تفکرات دانش‌آموزان در این زمینه فعالیت نمایند. ارزش سیاسی پسران پایین‌تر از دختران است. لذا باید در زمینه پرورش نقش رهبری در پسران با انجام فعالیت‌های گروهی بیشتر در مدارس پسرانه اقدام گردد. ارزش اقتصادی دانش‌آموزان دارای پدران بی‌سواد از دانش‌آموزان دارای پدر دیپلم و بالاتر، پایین‌تر است لذا شاید این نشان از این باشد که آنان کمتر فعال و عمل‌گرا بوده و کمتر به‌نتایج عملی و کاربردی آموزش‌های خود در زمینه‌های اقتصادی فکر می‌کنند. شاید شاغل بودن پدران آنان که بی‌سواد هستند و درآمد خوبی نیز دارند نیز یکی از علل آن باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد مدارس در اجرای برنامه‌های خود جهت رشد ارزش اقتصادی که قبلاً ارائه شد به‌دانش‌آموزانی که والدین آنان از سواد پایین برخوردار هستند، توجه خاص داشته باشند. ارزش سیاسی دانش‌آموزانی که مادر آنان سواد سوم راهنمایی داشته است، پایین‌تر از کسانی است که مادران آنان سواد دیپلم و فوق دیپلم دارند. لذا توجه این دانش‌آموزان به‌ویژه دختران در زمینه نقش خود در خانواده و برنامه‌ریزی زندگی ضروری می‌باشد که می‌تواند با آموزش‌های فوق برنامه و نمایش فیلم‌های آموزشی و سینمایی که نقش و قدرت مرد و زن را در اداره‌ی زندگی خانوادگی نشان می‌دهد، انجام گردد. ارزش اقتصادی و هنری دانش‌آموزان با معدل کمتر از ۱۲ (ضعیف) کمتر از سایرین است. لذا باید در برنامه‌های آموزشی مدارس و به‌ویژه فعالیت‌های فوق برنامه، مراسم و بازدیدها نقش اقتصادی افراد سطوح پایین در سازمان‌ها و کارخانجات نیز ترسیم گردد و هم‌چنین در زمینه هنری، با معرفی اشخاص موفق در زمینه‌های هنری که شاید در زمینه‌ی درس سطح بالایی نداشته‌اند، از طریق نمایش فیلم و خواندن داستان در کلاس‌های فوق برنامه و انشا این گونه دانش‌آموزان نیز تمایل به‌امور هنری و زیبایی‌گرایی پیدا کنند. هم‌چنین می‌توان با دادن موضوع‌های انشا در زمینه‌های اقتصادی و هنری چه از نظر